

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
1/25 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
д-ру наук з фізичного виховання та спорту,
доценту Пасічник В.М.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента Бойчука Романа Івановича, на дисертаційну роботу **Вербіцького Сергія Юрійовича** за темою – «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання», подану до разової спеціалізованої вченої ради Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Актуальність обраної теми. Високий рівень сучасного волейболу, загострення конкуренції на міжнародній арені вимагають безперервного вдосконалення навчально-тренувального процесу і виявлення ефективності засобів підвищення підготовленості волейбольних резервів. Підвищення спортивної майстерності волейболістів збірної команди країни перебуває в прямій залежності від розвитку юнацького волейболу. Ця обставина викликає необхідність подальшого підвищення рівня і наукового обґрунтування системи підготовки резервів майстрів. Проте недостатній рівень фізичної підготовленості молодих талантів, недостатньо багатий технічний арсенал не забезпечують необхідних передумов для повноцінної роботи в командах майстрів.

Однією з причин такої ситуації є недостатньо висока ефективність системи спортивного тренування на початковому етапі багаторічної підготовки. Останнє на практиці в низькому рівні процесу технічної підготовки юних

волейболістів. Зокрема, ігнорується положення про те, що цьому етапі не слід добиватися стійкої рухової навички і стабілізації техніки рухів, які дозволяють досягнути певних спортивних результатів. Необхідне застосування широкого кола підготовчих та підвідних вправ у навчально-тренувальному процесі юних волейболістів на етапі початкової підготовки. У цьому випадку у дітей створюється координаційна база для більш успішного оволодіння всіма основними елементами техніки гри у волейбол. Однак, незважаючи на це, низький рівень моторики більшості сучасних дітей не дозволяє їм на належному рівні оволодіти ігровими прийомами та раціонально застосовувати їх у двосторонній грі.

Це все спонукає до пошуку нових шляхів оптимізації технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки. Одним із способів підвищення ефективності формування технічних прийомів у волейболістів-початківців є широке застосування інтерактивних методів навчання на цьому етапі багаторічного спортивного вдосконалення.

Отже, актуальність обраної теми не викликає сумнівів.

Мета дослідження: удосконалити зміст технічної підготовки хлопців першого року навчання на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання.

Зв'язок роботи з науковими темами та планами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з темою «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення» на 2022–2025 рр. плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (номер державної реєстрації: 0122U001576). Роль автора, як співвиконавця полягає в обґрунтуванні підходу до застосування інтерактивних методів навчання в технічній підготовці волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки, встановленні об'єктивного рівня технічної та фізичної підготовленості спортсменів-початківців у волейболі, виявленні перспективних шляхів активізації навчально-тренувального процесу волейболістів.

Наукова новизна дисертаційної роботи.

Наукова новизна повною мірою відповідає результатам дослідження, а саме:

- вперше обґрунтовано зміст програми технічної підготовки хлопців віком 9–10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання;
- вперше узагальнено рекомендації із застосування інтерактивних методів навчання у підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту (на прикладі волейболу);
- удосконалено відомості про динаміку фізичної та технічної підготовленості спортсменів-початківців у волейболі;
- удосконалено відомості про ефективність інтерактивних методів навчання в системі багаторічного удосконалення спортсменів в ігрових видах спорту;
- набули подальшого розвитку наукові положення щодо методологічних підходів до удосконалення технічної підготовки на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту.

Практичне значення результатів дослідження полягає в удосконаленні програми технічної підготовки хлопців віком 9–10 років шляхом власної інтерпретації інтерактивних методів навчання відповідно до мети та завдань етапу початкової підготовки у волейболі. Наслідком цього є підвищення рівня технічної підготовленості на тлі зростання фізичної підготовленості юних волейболістів. У тому числі, це було досягнуто за допомогою активізації пізнавальної діяльності та кращого усвідомлення структури рухових дій під час навчання технічних прийомів гри у волейбол.

Результати досліджень впроваджено в освітній процес Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського та в роботу Млинівської дитячо-юнацької спортивної школи (Рівненська обл.)

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації:

Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням роботи. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується тривалістю та кількістю експериментальних досліджень, використанням у роботі сучасних методів, які відповідають вимогам спортивної та наукової метрології.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів меті і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу.

Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

Характеристика основних положень роботи

Дисертаційна робота складається з анотацій, змісту, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та 2 додатків (203 джерела, серед яких 161 кирилицею та 42 латиницею). Дисертація ілюстрована 17 таблицями, 13 рисунками

У вступі обґрунтована актуальність роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, описано рівень наукової новизни, відображено особистий вклад автора, наведено дані про апробацію роботи і впровадження отриманих результатів в практику.

У першому розділі **«Теоретичні та методичні аспекти підготовки спортсменів-початківців у волейболі»** здійснено аналіз особливостей навчально-тренувального процесу в командних ігрових видах спорту, зокрема підготовки волейболістів на різних етапах багаторічного спортивного вдосконалення. Особливу увагу приділено етапу початкової підготовки у волейболі та використанню інтерактивних методів навчання в системі тренування атлетів різного рівня кваліфікації.

У розділі наголошується на необхідності комплексного використання інноваційних технологій, інтерактивного навчання, індивідуалізації та

особистісно-зорієнтованого підходу як можливість суттєво підвищувати інтерес спортсменів-початківців до занять відповідним видом спорту. Необхідним є акцентування уваги на оволодінні юними спортсменами всією сукупністю технічних прийомів й недопущенні вибору ігрового амплуа впродовж перших років навчання.

Крім того, показано важливість побудови процесу навчання дітей техніки волейболу у цікавій та емоційно забарвленій організаційній формі. При цьому фізичні навантаження не повинні перевищувати функціональні можливості юних спортсменів та обов'язково чергуватись з активним відпочинком. Рекомендується частіше застосовувати рухливі ігри з елементами волейболу, значно збільшити кількість імітаційних та підвідних вправ, тренувальних форм змагальної вправи зі спрощеними умовами.

Стверджується, що варто розглядати процес підготовки юних волейболістів у довгостроковій перспективі. Необхідно відходити від хибних критеріїв оцінювання якості тренувального процесу, зокрема, зміщення акцентів на виконання спортивних вимог уже починаючи з перших років тренувань. Це проявляється у вираженій націленості дитячих змагань на результат, ранній вузькій спеціалізації, напруженому режимі тренувальної та змагальної діяльності, форсуванні підготовки. Як наслідок, руйнуються принципи систематичності та планомірності підготовки, з'являються в юних спортсменів ознаки перетренованості, а потім можливий і травматизм й передчасне припинення занять спортом.

Поряд із цим, підкреслено, що на етапі початкової підготовки особливо найбільш значущим є формування інтересу до занять у дітей, зміцнення здоров'я, всебічний фізичний розвиток, а також опанування базовими технічними прийомами гри. Відповідно до вікових особливостей дітей необхідно підбирати адекватні методи та засоби тренування.

Як наслідок, перспективним напрямком удосконалення технічної підготовки визначено застосування інтерактивних методів навчання.

У другому розділі «**Методи та організація дослідження**» методи, що

використовувались відповідно до об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження, представлено організацію досліджень. У дослідженні охоплено 65 волейболістів віком 8-10 років.

Для розв'язання поставлених завдань здобувачем використано такі методи: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, аналіз програмних матеріалів, експертне опитування тренерів з волейболу, педагогічне тестування рівня фізичної та технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки, педагогічний експеримент та методи математичної статистики. Дослідження проводилося протягом чотирьох етапів (вересень 2019 – грудень 2023 р.).

У третьому розділі **«Вимоги та стан технічної підготовленості волейболістів-початківців й перспективи застосування інтерактивних методів навчання»** проаналізовано вимоги до технічної підготовки, результати фізичної та технічної підготовленості волейболістів першого року навчання. Подано та проаналізовано результати кореляційного аналізу між різними показниками рухової функції юних волейболістів на етапі початкової підготовки. В процесі дослідження виявлено думки фахівців щодо ефективності інтерактивних методів навчання. Встановлено, що більшість тренерів-викладачів позитивно оцінюють вплив інтерактивних методів: 37,5 % експертів відзначили їхню значну ефективність, ще 29,17% – задовільний рівень впливу.

З'ясовано, що структура процесу технічної підготовки волейболістів на початковому етапі тренування не має жорсткої регламентації, що відкриває можливості для наукового та практичного пошуку ефективних методичних підходів. Дослідження фізичної підготовленості спортсменів-початківців показало середні показники, які здебільшого відповідають раніше встановленим нормативам, за винятком тестів «стрибок у довжину з місця» та «човниковий біг 6×5 м», де результати були нижчими від нормативних значень.

У четвертому розділі **«Характеристика програми технічної підготовки волейболістів на початковому етапі з використанням інтерактивних методів та її експериментальна перевірка»** представлено зміст програми

технічної підготовки із використанням інтерактивних методів навчання. Проаналізовано динаміку змін фізичної та технічної підготовленості волейболістів першого року навчання впродовж педагогічного експерименту.

Ефективність програми, орієнтованої на хлопчиків 9–10 років, підтверджено внутрішньогруповими та міжгруповими порівняннями. Волейболісти експериментальної групи, які навчалися за програмою з використанням інтерактивних методів, продемонстрували статистично достовірний приріст технічної підготовленості (4,28–8,50%, $p \leq 0,01$) у порівнянні з вихідним рівнем. Крім того, після завершення експерименту спортсмени експериментальної групи мали достовірно вищі результати у показниках, що досліджувалися порівняно з контрольною групою ($p \leq 0,05$ – $0,001$).

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» проведено аналіз та порівняння отриманих даних із результатами попередніх наукових досліджень, що дозволило зробити узагальнення щодо ефективності запропонованих методичних підходів.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором.

Наукові результати дисертації висвітлено в 8 наукових публікаціях, 6 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 2 публікації апробаційного характеру.

Зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючі позитивно підготовлений матеріал дисертаційної роботи можна зробити деякі зауваження щодо її вдосконалення.

1. У першому розділі доцільно було більшої уваги приділити морфофункціональним та психологічним особливостям юних волейболістів, які перебувають на етапі початкової підготовки. Також варто було більш детально зупинитися на методологічних основах теорії навчання рухових дій.

2. Доречним бачиться внесення у програму контролю рухових якостей

волейболістів на етапі початкової підготовки тестів для оцінювання координаційних здібностей (здатності до реагування, кінестетичних диференціювань, просторової орієнтації, узгодженості та перебудови рухів). Адже вищезгадані здатності відіграють провідну роль у швидкому та якісному оволодінні технічними прийомами гри у волейбол.

3. У дисертації потрібно було визначити коефіцієнт конкордації, який характеризує узгодженість думок експертів з тих чи інших питань.

4. Висновки до дисертації занадто обширні.

Висновок.

Дисертація Вербіцького Сергія Юрійовича на тему: «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання» є цілісною, самостійною, завершеною роботою на правах рукопису, яку виконано за актуальною темою з використанням адекватних методів дослідження. Робота характеризується чіткістю змісту, містить науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача та достатньо повно представлені у наукових працях. Дисертація відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує присвоєння ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт, з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри фізичного виховання і спорту

Івано-Франківського національного

технічного університету нафти і газу

28.02. 2025 р.

Роман БОЙЧУК

Підпис Романа Бойчука засвідчую:

Вчений секретар

Івано-Франківського національного

технічного університету нафти і газу

Володимир ХОМИН